Anadolu Türk Yer - Mevki ve Şahıs Adları İçin Değerli Bir Kaynak: Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti Hudûdnâmesi

Cevdet Yakupoğlu*

Giriş

Yer adları, milletlerin iskân tarihini aydınlatan, üzerinde yaşadıkları coğrafyayı nasıl vatan haline dönüştürdüklerini gösteren ve millî birikimlerini yansıtan kalıcı belgelerin başında gelir. Türkler, ana yurtlarından göç ettiklerinde kendilerine ait ad verme kültürünü yeni yerleştikleri vatanlarında da yaşatmışlardır.

Bir coğrafyaya hangi millet tarafından mühür vurulduğuna dair delil arayan ilim adamları, çalışmalarında yer adlarından istifade etmişlerdir. Yer adlarının her birinin bir anlam taşıdığı ve bu adların verilmesi esnasında bir takım kuralların hâkim olduğu bilinmektedir. Yer adlarını inceleyen bilim dalları dünyada son asırlarda gelişme göstermiştir.[1]

XI. yüzyıldan itibaren Selçukluların Anadolu'da icra ettikleri Türk iskânının mahiyetini anlayabilmek için yer adlarına bakmak icap eder. Bu açıdan, Anadolu'da karşımıza çıkan Türkçe yer- mevki isimlerinin ortaya çıkış zamanları ile bunların verilme sebeplerini ve sözlük anlamlarını tespit neticesinde bu coğrafi saha üzerinde bin yıldır yaşayan Türk Milleti'nin tarihi, dili, örf-âdetleri, hayat şartları hususunda bir hayli ilmî malumat elde edilebilmektedir. Bu bakımdan yer adları, tarih ve kültür uzmanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk yer adlarının kapsamlı ve sistemli bir şekilde tespit ve tahlillerinin yapılması gerekmekte olup, bunun için tahrir ve vakıf defterleri başta olmak üzere arşiv kaynaklarından istifade edilmelidir. Türkiye'de şehir, köy, mezra, çiftlik, akarsu, dere, ova, dağ, tepe,

* Prof. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Kastamonu/ ANKARA, cevdetyakupoglu@gmail.com ORCID:0000-0002-9637-6314

1 "Adbilim" (Onomastique/ Onomastics)'in yer adları üzerinde duran dalı "Yeradıbilim (Toponomi / Toponymie / Toponomastique)" ismiyle bilinmektedir. "Antroponomi"; kişi adları; "Hidronomi (Hydronymie)"; nehir, ırmak, göl gibi su adları ve "Horonomi (Horonymie)" ise dağ adları ile ilgilenen bilim dallarıdır. Yer adları üzerine bilgi için bkz. Doğan Aksan. *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dil Bilim.* Ankara, 1998, C I, s. 32; C III, s. 100; Hasan Eren. "Yer Adlarının Dili". *TDAY,* (1965), s. 155; Bahaeddin Yediyıldız. "Türkiye'de Yer Adı Verme Usulleri". *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri,* (Ankara, 1984), s. 25, 30.

göl, yayla, kışla, çayır, sazlık vb. bütün adların bir araya getirildiği bir külliyatın hazırlanması da bu açıdan kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bunun için ise ilk aşamada bölgesel çalışmaların tamamlanması icap etmektedir.

Anadolu'da son bin yılda tesis edilmiş "Türk Yer Adları Hazine Sarayı"nın en zengin odalarından birisini hiç şüphesiz Orta ve Batı Karadeniz bölgesi şehirleri doldurmaktadır. Bu bağlamda Amasya, Çorum, Samsun, Sinop, Kastamonu, Çankırı ve Bolu hattı, Anadolu Türk fetihler tarihinde XI-XIII. yüzyıllarda hem Selçukluların ve hem de onların bir kolu olan Dânişmendlilerin etkin oldukları önemli bir Türk iskân sahası özelliğini taşımıştır. Sözü edilen yörelerde bazı Selçuklu şehzadelerinin ve akıncı beylerinin ağırlıklı rol üstlenmeleri, Kastamonu havalisinde zamanla Selçuklulara tâbi Çobanoğulları Uc Beyliği'nin teşekkül etmesi ve bu sayede bölgedeki fetih faaliyetlerinin hız kazanması, bahsi geçen bu havalide kesif bir biçimde Türk nüfusun iskân olunmasını sağlamıştır. XIII. yüzyıl ikinci çeyreğinden itibaren Doğu ve İç Anadolu'daki etkili Moğol tazyiki sonucunda da ilgili bu coğrafyaya çok sayıda Türk boyu / topluluğu göç etmiştir. Neticede Batı Karadeniz sahasında Oğuz boyları ile diğer Türk topluluklarının iskân sürecinde (XII-XV. yy.) isim almış yerleşim birimlerinin kesafeti dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır.[2] Bu potansiyelin en güzel tanıkları hiç şüphesiz Türk arşiv belgelerinin nadide örneklerinden olan *Tapu Tahrir Defterleri*, *Vakıf Defterleri, Vakfiyeler* ile *Hudûdnâmeler* ve diğer muhtelif vesikalardır. Bu belgelerden biri olarak Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti Vakfiyesi Hudûdnâmesi, *Türk Ad Bilimi* açısından aşağıda ele alınmıştır.

Amasya Sultan II. Bâyezid İmareti Vakfiyesi ve Türkçe Hudûdnâmesi

Sultan II. Bâyezid, 1457 yılı civarında 9-10 yaşlarında iken Amasya sancak beyi tayin edilmiştir.[3] 1481 yılında babası Sultan II. Mehmed (Fatih)'in vefatını müteakip

2 Bölgede Türk yer adları üzerine genel fikir edinmek için şu kaynaklar taranabilir: *Kastamonu Sancağı Tapu Tahrir Defteri*, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (COA. TD.), Nr.23m; *Bolu Sancağı Vakıf Defteri*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı (İBK. MCO.), Nr.15; *Bolu Sancağı Tapu Tahrir Defteri*, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (COA. TD.), Nr.51; *Çankırı Sancağı Tapu Tahrir Defteri*, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (COA. TD.), Nr.100; *Çorum Sancağı Tapu Tahrir Defteri*, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Maliyeden Müdevver Defter (COA. MAD.), Nr.354; *Bolu - Kastamonu - Çankırı - Kocaeli Sancakları Muhasebe İcmal Defteri*, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (COA. TD.), Nr.438; Anılan bölge yer adları üzerine hacimli bir araştırma için bkz. Cevdet Yakupoğlu. *Kuzeybatı Anadolu'nun Sosyo - Ekonomik Tarihi (Kastamonu - Sinop - Çankırı - Bolu), XIII-XV. Yüzyıllar.* Gazi Kitabevi, Ankara 2009.

3 Valilik başlangıç tarihi ile ilgili farklı bir değerlendirme için bkz. Kayhan Orbay. "On the Mukâta'a Revenues and the Revenue Collection of Bâyezîd II's Waqf in Amasya". *Wiener Zeitschrift für die*

Osmanlı tahtına çıktıktan sonra ise oğlu Şehzade Ahmed'i Amasya sancakbeyi olarak vazifelendirmiştir. Bu şehzade yetimlere, miskinlere ve misafirlere hizmet etmesi amacıyla 1481-1486 tarihleri arasında Amasya'da babası adına bir imâret inşa ettirmiştir. İmâretin vakfiyesi (Ocak 1496) Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde bulunmaktadır.[4] Vakfiyenin, incelemiş olduğumuz iki ayrı nüshası (Nr. 33, 68)[5] içerik olarak birbirinin aynıdır. Vakfiyenin sonunda *Türkçe Hudûdnâme* bulunmaktadır. İmâretin bünyesinde mescid / cami ve medrese ile çocuklara Kur'ân-ı Kerîm öğretecek Sıbyan mektebi inşa edilmiştir. İmâretin müştemilatı için ise çok sayıda köy ve çeşitli akarat vakfedilmiştir.[6] İmâret vakıflarının yıllık gelirleri, külliyedeki binaların bakımı ile cami, medrese, mektep ve imâret görevlilerinin maaş ve harçlıklarına tahsis edilmiştir.

Vakfiyenin en önemli özelliklerinden birisi, imârete (İmâret-i Âmire-i Celîle-i Sultâniye) hasredilmiş vakıf köylerin ve mezraların sınırlarını gösteren Türkçe (Türkiyyü'l-ibâre) bir hudûdnâmenin ekte yer almış olmasıdır.[7] Bu hudûdnâme, aşağıda da görüleceği üzere XV. yüzyıl Anadolu'su Türk yer adlarının tespiti açısından son derece kıymetli bir belge, daha doğrusu hazine niteliğindedir.

İmâret Vakfiyesi kayıtlarında imâretin / külliyenin vakıflarının bağlı bulunduğu sancak ve kazalar ile bunlara bağlı köy, mezra ve çiftlikler aşağıda gösterilmiştir:[8]

Kunde des Morgenlandes, Vol. 95 (2005), pp. 139; Adnan Gürbüz. *Toprak Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. Yüzyılda Amasya Sancağı*. Ankara Ünv. SBE Tarih ABD. Doktora Tezi, Ankara 1993, s. 29.

4 *Amasya Sultan II. Bâyezid Han İmareti Vakfiyesi (Arapça) ve Hudûdnâmesi (Türkçe), 15 Cemâziyelevvel 901 / 31 Ocak 1496*, VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, Kayıt No: 33 (2113 Numaralı defterin 119 numru ve 179. sahifesinde mukayyed vakfiye); VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, Kayıt No: 68; Vakfiyenin VGMA.'nde kayıtlı orijinal metni ile Arapça ve Türkçe nüshalarının tanıtımı hakkında bkz. Sadi Bayram. "Sultan II. Bayezid'in Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde Bulunan Vakfiyelerindeki Tezyinat ve Kültürümüzdeki Yeri". *Milletlerarası IX. Türk Sanatları Kongresi* (23-27 Eylül 1991), Kültür Bakanlığı Yayınları, 1995, C I, s. 345-363.

5 İlgili vakfiye nüshalarının 2017 yılında tarafımca temin edilmesinde emeği geçen Kastamonu Vakıflar Bölge Müdürlüğü personeli değerli Şube Müdürü Erdal Arslan'a, söz konusu katkılarından dolayı şükranlarımı sunuyorum. C Y.

6 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 7-46; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 15-89; Vakfiyede ayrıntısı ile anlatılan vakıf hükümleri ve diğer bazı açıklamalar hakkında bkz. Yakupoğlu. "Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti'nin Kastamonu, Çankırı ve Bolu'daki Vakıfları". *Uluslararası Amasya Sempozyumu (Tarih-Dil-Kültür-Edebiyat)*, 4-7 Ekim 2017, *Bildiriler Kitabı*, 1. Cilt (Tarih), Amasya, 2017, s. 637-666.

7 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 46-113; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 92 vd.

8 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 10 vd; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 21 vd; Krş. Gürbüz. *Toprak Vakıf İlişkileri*. s. 205-208; Orbay. *The Financial Administration of an Imperial Waqf in an Age of Crisis: A Case Study of Bâyezîd II's Waqf in Amasya (1594-1657)*. Department of History Bilkent University, Ankara 2001, pp. 55-56, 128-131, 170-171.

1. Amasya'ya tâbi Geldigelenâbâd nahiyesine bağlı Boğaköy.
2. İskilip nahiyesine tâbi Şabhâneköy.
3. Sonisa nahiyesine tâbi Karakuş'a bağlı Ayatiñli /Ayatuñlu köyü.
4. Samsun'a bağlı Kadıköy (Çetükemrud / Çatalemrud'a tâbi), Saru Mehmedlü, Avutmuşlu, Kılıçoğlu, Ahmedlü, Nâib Ahmedlü, Karlık, Eşekcilü, Öşüklü, Ağırnos, Balâc, Oyumca, Mamados, Affanlu, Virvek, Bozmalu, Dereköy, Elmacık, Tancuk, Karakovuk, Bacılu, Sıyrıncak, Kul Hasanlu, Kolâb, Yazlık, Kumcuğaz, Ayapetri, Gölayan, Engîş ve Kızılkırañ köyleri ile Karaağaç (Çetükemrud / Çatalemrud'a tâbi) mezrası, Gerişdîv mezrası, Gömmece mezrası, Kaluyoros mezrası, Mandaçeltüğü argı diye bilinen çeltük cetveli ve diğer çeltük cedveli.
5. Canit-i Göl (Çarşamba yöresi) nahiyesine tâbi Karabağçe, Gömen[9], Güdedi[10] ve Ramazan adlı köyler.
6. Ankara sancağına tâbi Uluayaş, Karakaya, Yeregömü, Demürcü, Çakmacık, Başayaş, Kabalar, Balçıcak, Güdül, Kesenos, Hacılar, Körpeviran, Sapanlu, İstanos, Karkın, Erkeksu, Öden, Yeregiren, Yassıviran, Virancık, Aydıncık, Ahurcuk, Kazanköy, Yeñiceköy ve Saruayaklu köyleri ile Kayılu, Kızılöz, Ayaziñi ve Mağara adlı mezralar,
7. Bolu sancağının Mudurnu nahiyesine tâbi Bellutözü (Pelidözü), Göllüviran ve Dereköy isimli köyler.
8. Kastamonu nahiyesine (merkez kazasına) tâbi Geymene, Ömersini, Beysaray ve Kuşkara isimli köyler.
9. Kastamonu sancağının Sinop nahiyesine tâbi Ordu, Koğaluköy, Akdoğan, İstavran, Demürcü, Çengi, Altıparmak, Hazînedâr, Şehâbeddin, Köprü, Çiftlik, Ağaçeri, Zeytünlü, Karım, Çañlı, Avlaksekü (Avlağusekü) isimli köyler.
10. Kastamonu sancağının Küre kazasına tâbi İnebolu nahiyesinin İskir, Carafa (Cerfi), Boyran, Şeyh Ömer, Eğüristan, Nefs-i İnebolu, Mumra, Adar, Avara, Yoğuncapelid, Başköy, Ablados (İbledos), Dengüş, Bataryos, Acıtanos, Çerçilye (Çerçille), Yilye, Varya (Varpa), Fingere (Fikre), Arulya (Arvalya) ve Karaca isimli köyler ile Ahi Mihâl mezrası.

9 1968 yılı kayıtlarında Samsun'un Çarşamba ilçesinin Dikbıyık bucağına bağlı Çelikli adıyla geçmektedir. Günümüzde yine Çelikli adıyla Çarşamba'ya bağlıdır.

10 1968 yılı kayıtlarında Samsun il merkezine bağlı Ovabaşı adıyla geçmektedir. Günümüzde yine Ovabaşı adıyla Tekkeköy'e bağlıdır.

11. Çankırı nahiyesine (merkez kazasına) tâbi Korgun, Aktaş, Çevgi (Çökü) ve Şabanözü isimli dört adet köy ile Çevgi köyüne sınır olan Tuzkırı mezrası.
12. Çankırı sancağının Kalecik nahiyesine tâbi İdris, Mard, Keşür Kayası / Keşür Kayısı, Çukur ve Çöte adlı köyler ile dört çiftlik ve iki adet çayır.
13. Çankırı sancağının Karıpazarı (Orta) nahiyesine tâbi Basdak köyü.

İmâretin vakıf kayıtlarında zikredilen ilgili bu köy adları, Türk ad bilimi açısından başlı başına bir inceleme konusudur. Buna ilaveten Türkçe Hudûdnâme'de bu köylerin vakıf sınırlarını ifade edebilmek için son derece ayrıntılı tanımlamalar ve tarifler yapılmıştır. Dolayısıyla bu tarifler esnasında yüzlerce yer - mevki adı ile Türkçe ibareler, deyimler, tarifler ve şahıs ad - lakapları da listelenmiş olmaktadır. Bunların tek bir çalışma çerçevesinde incelenmesi bu çalışmanın sınırlarını zorlayacaktır. Bundan dolayı Türkçe Hudûdnâme'de daha önce üzerinde başka bir amaç doğrultusunda çalıştığımız[11] Kastamonu, Sinop, İnebolu, Mudurnu, Çankırı ve Kalecik yörelerindeki yer - mevki adları bir örneklem olarak aşağıda ele alınmış; Amasya, Samsun, Çorum ve Ankara yöreleri ise ayrı bir araştırmaya bırakılmıştır. Bunun yanında bölge ile ilgili Tapu Tahrir ve Vakıf Defterlerinde geçip de Hudûdnâme'de zikredilmemiş bazı köylerin isimleri de aşağıda ele aldığımız listelerde yer bulmuştur.

Sultan II. Bâyezid İmâreti Vakıf Hudûdnâmesi'nde İsmi Geçen Kastamonu Merkez Kazası Yer - Mevkii Adları

Sultan II. Bâyezid, Amasya'da yaptırdığı imâreti için Kastamonu merkez köylerinden vakıflar tahsis etmiştir. 1496 yılı Ocak ayında hazırlanmış İmâret Vakfiyesi'ne göre bu vakıf köyler dört adettir: Beysaray, Geymene, Kuşkara ve Ömersini. Ancak hudûdnâmede bu vakıf köylerin sınırları tarif edilirken yöredeki komşu köylerden de bahsedilmiştir. Dolayısıyla bunları da listeye almayı faydalı gördük:

1. Beysaray Köyü: İmâret Vakfiyesi'nde Kuşkara köyü ile birlikte ismi geçmektedir. Beysaray adı, Kastamonu'da Selçuklu veya Çobanoğullarına kadar mazisi inen eski bir Türk iskân birimidir ve adı da halis Türkçedir. Ancak üzüntüyle belirtmek gerekir ki bu güzel yer adı, günümüz resmî kayıtlarında geçmemektedir.[12] Beysaray köyünün bugün kapladığı muhit,

11 Yakupoğlu. "Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti…". s. 637-666.

12 Beysaray köy adı, 15 Zilhicce 1158 / 8 Ocak 1746 tarihli bir belgede yine Kuşkara köyü ile birlikte zikredilmiştir. Söz konusu belgede, bu iki köyün Amasya'da vâki Merhûm Sultan Bâyezid

Kastamonu merkez ilçeye bağlı Halaçlı ve Hacıyusuf köyleri ile Künbet, Mihnetli, Kızboncuk, Hacımusa vb. mahallelerin olduğu yöredir. Halaçlı ve Hacıyusuf köyleri, şehir merkezinin 23 km kuzeydoğusunda (rakım 650 - 660), Taşköprü ilçesi yolunun güneyinde birbirleri ile 1 km kadar yakın bir mesafe bulunmaktadırlar. Yöre, tarım alanları açısından zengindir. Halaçlı köyü ile Kuşkara köyü arası da sadece 1 km kadardır. Beysaray adının, Çobanoğulları Beyliği zamanında ortaya çıktığı anlaşılıyor ki aşağıda gelecek olan Künbed köyü ile ilgili malumat da bu durumu teyit etmektedir.

2. Künbed Köyü: İmârete ait Türkçe hudûdnâmede, Beysaray yöresinin vakıf sınırlarının tarifi esnasında zikredilen bu köy, bugün Halaçlı köyüne bağlı Künbet Mahallesi adıyla varlığını sürdürmektedir. 1496 tarihi itibarıyla buradan Kastamonu'dan gelen yol geçmekte ve Taşköprü kazası yönünde Akçakavak'a ilerlemekte idi. Künbed köyünün doğusunda sınır komşusu olarak Çavundur köyü vardır. Hudûdnâmede Künbed köyünün üstünde çamlık bir mevkiden bahsolunuyor. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde geçtiği üzere Halaçlı köyünün yanındaki Yakup Arslan köyü (hane: 4) ile bu Künbed köyü aynı yer olmalıdır. Bu köyde, *Künbed* adının kullanılmasına sebep olan *Yakut Arslan Türbesi* vardır. XV. yüzyıl kayıtlarında *Yakut Arslan* olarak geçen bu ad, halk arasında *Yakup Arslan* olarak anılır olmuştur. 1845 tarihli Halaçlı Divanı Temettuat Defteri'nde bu divana bağlı *Arslan köyü* zikredilmiş olup, bununla *Yakut Arslan / Yakup Arslan (Künbed) köyü* kastedilmiştir. Köy adının üzerine düşülen notta, bahsi geçen Arslan köyüne mensup dört nefer hane halkının, yörede bulunan *Yakup Arslan Tekkesi*'nin yemek ve ihtiyaç hizmetlerini yerine getirmeleri için kadimden beri vakıf şartı olduğu belirtilmiştir.[13] Günümüzde Halaçlı köyünün hemen doğusunda Çavundur yolu üzerinde Tekke Mahallesi mevcuttur. Yakup Arslan Tekkesi'nin burada olduğu anlaşılıyor. Yörede türbesi ve tekkesi bulunan Yakut Arslan'ın Durağan kazasındaki camiye vakıfları bulunmakta idi. Yine Beysaray'dan bu zatın türbesinin bakımı için vakıflar ayrılmıştı. Bu zatın ayrıca Küre kazası Elmalu köyünde vakıf arazileri mevcuttu. Köye, tekkeye ve türbeye adını veren Yakut Arslan'ın Çobanoğlu

Han evkafından olduğu ve bu köylerde kendir ekimi ve meyve yetiştiriciliği yapıldığı, bunlardan fazla öşür alınmaması gerektiği gibi konular geçmektedir. Bkz. COA. C ML, Nr. 697 – 28523; Yine 1222 / 1807 tarihli diğer bir vesikada ise Beysaray köyünün aynı şekilde mezkûr imâretin vakfi olduğuna atıfta bulunulmuş, bu köyün vakıf reayasının saray döşemeleri ve sâir tekâliften muaf olduğu, buna rağmen emre aykırı işlem yapıldığının tespiti ve bunun düzeltilmesi gibi konulara yer verilmiştir. Bkz. COA. TS. MA.e, Nr. 896-21.

13 *Halaçlı Divanı Temettuat Defteri*. COA. ML. VRD. TMT.d, Nr. 4059, s. 2.

Yavlak Arslan'la bir münasebeti olduğu kanaatindeyiz. Bu durumda yukarıda zikri geçen Beysaray adının, bu devlet büyüğünün ikamet ettiği saraydan adını alma durumu söz konusudur. Dolayısıyla Beysaray yöresi Yakut Arslan'la mamur hale gelmiştir. Kastamonu'nun Elyakut (İl Yakut) adının da Yakut Arslan'la bir münasebeti kurulabilir.

3. Hallâç Köyü: Hudûdnâmede Beysaray köyünün vakıf sınırları tarif edilirken adı geçer. Bu köyün yukarıda zikri geçen Halaçlı köyüne işaret ettiği anlaşılıyor. Çünkü o muhitte bu adın devamı olacak başka bir yer adı mevcut değildir. Hallâç köyünden Devrekâni'ye yol devam etmekte olduğunu 1496 tarihli öğreniyoruz. Yakınlardaki Yürekviran ve Bükköy, bu köyün sınır komşuları olarak gösterilmiştir.
4. Kuşkara Köyü: Hudûdnâmede Beysaray köyü ile birlikte zikredilmiştir. Günümüzde yine Kuşkara ismiyle anılmaya devam eden bu köy, Kastamonu merkeze bağlı olup, ilçe merkezinin 23 km kuzeydoğusundadır (rakım: 670). Kuşkara adının Selçuklu döneminde kullanılan Türkçe adlardan olduğu anlaşılıyor. Bu manada bu yer adının yörede 750 yıllık bir maziye sahip olduğunu söyleyebiliriz.
5. Çavundur Köyü: Hudûdnâmede Beysaray vakıf köyünün sınırlarını tarif ederken adı geçer. Yani Beysaray'a hudûd itibarıyla komşu bir köydür. Günümüzde Kastamonu merkezine bağlı olup, Halaçlı köyünün doğu yönünde komşudur. Oğuz boylarından birinin adını taşıyan bu köyün Selçuklular zamanında kurulduğu aşikârdır.
6. Akçakavak (Ağcıkavak): Hudûdnâmede Beysaray vakıf köyünün sınırlarını tarif ederken adı geçer. Günümüzde Taşköprü ilçesine bağlı Alatarla (Germeç / Gavraz) yöresinin genel adıdır. Halaçlı ve Çavundur köylerinin doğu ve güneydoğu yönünde uzanan birkaç köyü içine alır. Diğer bir ifade ile Akçakavak tek bir köyün adı olmayıp, o yörenin genelini ifade eder. Akçakavak, yöredeki en eski Türkçe yer adlarındandır. Anılan muhit, Candaroğlu İsmail Bey İmâreti'nin vakfi idi. Dolayısıyla 1450'lerde de büyük nüfuslu ve vergi geliri yüksek köylere sahipti.
7. Bükköy: Hudûdnâmede Beysaray vakıf köyünün sınırlarını tarif ederken adı geçer. Yani Beysaray ve Kuşkara'ya hudûdu vardır. Bükköy, günümüzde Kastamonu merkez ilçeye bağlı olup, şehrin 18 km kadar kuzeydoğusundadır (rakım: 670). Aynı zamanda Taşköprü - Sinop - Samsun ulaşım yolu üzerindedir.

8. Oğulköy: Hudûdnâmede Beysaray - Kuşkara vakıf köylerinin sınırlarını tarif ederken adı geçer. Yani Kuşkara'ya sınırdır. Günümüzde Kastamonu merkezine bağlı olup, şehrin 16 km kuzey doğusundadır (rakım: 700). Çok eski Türkçe bir kelime olan *Oğul* adının Selçuklular zamanında bu köye verildiği anlaşılıyor.

9. Bozoğlak Köyü: Hudûdnâmede Beysaray - Kuşkara vakıf köylerinin sınırlarını tarif ederken adı geçer. Oğulköy'e komşudur. Bozoğlak, günümüzde Kastamonu merkezine bağlı olup, şehrin 15 km kuzeydoğusundadır (rakım: 715). Bozoğlak adının geçmişi, Selçuklu Türklerinin Kastamonu yöresini yurt tuttukları XII-XIII. yüzyıllara kadar inmektedir. Nitekim bu adın Bozoğlan şeklinde de geçtiğini görüyoruz. XV. yüzyılda Kastamonu'nun Taşköprü kazasında ve Çankırı'nın Çerkeş kazasında Bozoğlu Türkmenlerinin de zikri geçmektedir. Dolayısıyla Bozoğlu ve Bozoğlan kelimeleri aynı menşeden gelmekte olup, muhtemelen Bozoğlak adının da bunlarla münasebeti vardır.

10. Yürekviran Köyü: Hudûdnâmede Beysaray - Kuşkara vakıf köylerinin sınırlarını tarif ederken adı geçer. Günümüzde yerini tespit etmeye çalıştık. Şöyle ki 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Yürekveren adlı iki ayrı köy geçmektedir. Bunlardan biri Göl kazasına bağlı olup Kastamonu'nun 23. km kuzeyinde Devrekâni yolunun doğu tarafında kalan Yürekveren köyüdür. Ancak burası aradığımız köy değildir. Diğeri ise o tarihte Akkaya nahiyesine bağlı Yürekveren köyüdür (hane: 12) ki, hudûdnâmede geçen Yürekviran işte burasıdır. Sözü edilen Salnâme'de köyler belli bir sıra ile listeye alınmıştır. Bu çerçevede Bozoğlak, Hatip, Kayalı, Oğul, Aşağı ve Yukarı Batak, Kirpioğlu, Yürekveren, Hacı Yusuf, Halaçlı, Yakup Arslan, Mihnetli, Hacı Musa, Kızboncuk, Çavundur, Kiraz, Pehlivan, Bıyıklı, Derviş, Kuşkara ve Bük şeklinde sıralanmışlardır. Günümüzde de yörede bu köyler aynı isimle mevcuttur ve birbirlerine yakın mesafededirler. Dolayısıyla Yürekviran / Yürekveren köyü, Halaçlı hattındaki mahallelerden biri idi. Esasen hudûdnâmede de bu yönde bir tarif vardır. Günümüzde Halaçlı yakınlarında Ören adlı bir mevki var olup, burası Yürekviran / Yürekveren köyünün bulunduğu yeri aydınlatabilir. Bu yer adında geçen *Yürek* isminin Çobanoğulları hükümdarı Alp Yürek ile bir alakasının olduğu kanaatindeyiz. Esasen yöreye ait Yakut Arslan, Künbed ve Beysaray gibi yukarıda da zikri geçen adların varlığı bu duruma işaret etmektedir. Bu manada Yürekviran köyünün mazisi XIII. yüzyıla kadar inmektedir.

11. Küblüözü Köyü: Hudûdnâmede Beysaray - Kuşkara vakıf köylerinin sınırlarını tarif ederken adı geçer. Yani bu yöreye sınırı vardır. Küblüözü, günümüzde Karaş, Ceval (Uzunoluk), İğdir (Aynacı), Davut, Demirciler (Demirci), Karahacılar (Karacılar), Kuşoğlu (Kuş), Kadıoğlu (Hasankadı), Deveboynu, Hedenlioğlu, Tülek, Selim (Mesin), Akdelioğlu ve Kınalar gibi köy ve mahallelerin bulunduğu muhiti içine alan "divan" köyünün adıdır.[14] Adı geçen bu köyler, günümüzde Kastamonu merkez ilçeye bağlı olup, şehrin 13-15 km kadar doğusunda kalmaktadırlar. Küblüözü yöresi, yukarıda zikri geçen Kuşkara köyüne bugün için 8-9 km mesafededir. Esasen bugün Kuşkara köyü ile Küblüözü'nü temsil eden Karaş köyü muhtarlığı arasında Alpağut köyünün arazileri bulunmaktadır. Muhtemelen XV. yüzyılda Alpağut köyü de Küblüözü hudûduna dâhil edilerek işlem görmüştür. Hudûdnâmede, vakıf sınırları tarif olunurken, Künbed köyünden Küblüözü tarafına sınırın uzandığı ve buradan çaya indiği malumatı verilmiştir.

Görüldüğü üzere Küblüözü, Bozoğlak, Oğulköy, Kuşkara, Beysaray, Künbed, Yürekviran, Bükköy, Çavundur ve Akçakavak, muhit olarak aynı coğrafyanın sınırlarını ortaya koymaktadır. Yine bu köyler, coğrafi hususiyetleri, ana yol üzerinde bulunmaları ve verimli tarım alanları üzerinde kurulmuş olmaları ile de ortak hususiyet taşımaktadırlar.

Beysaray ve Kuşkara vakıf köylerinden sonra aşağıda sıraladığımız köyler ise bizi ters istikamette bir muhite götürmektedir ki, burası Kastamonu'nun batısında İstanbul yolu üzerindeki Geymene ve Ömersini yöreleridir:

12. Ömersini Köyü: İmâret vakıfları arasında geçen önemli bir köydür. Hudûdnâmede bu köyün vakıf sınırları ayrıntısıyla çizilmiştir. Burası, günümüzde Ömersin adıyla Araç ilçesine bağlı olup ilçe merkezinin 27 km doğusunda, Kastamonu şehir merkezinin ise 30 km batısındadır (rakım: 1150). Köy yakınlarında, bu iskân birimine ad vermiş olan Şeyh Ömer'in mezarı bulunmaktadır. Köyün adında geçen "sin" kelimesi zaten eski Türkçede "mezar, kabir, türbe" anlamı taşımakta olup, bu bağlamda köyün adı "Ömer'in mezarı"na işaret etmektedir. Köyün mazisi Selçuklular dönemine inmektedir.[15]

13. Geymene Köyü: İmâret vakıfları arasında geçen mühim bir köydür. Hudûdnâmede bu köyün vakıf sınırları ayrıntısıyla çizilmiştir. Geymene,

14 Küblüözü Divanı'nın 1845 yılındaki durumu ve buraya bağlı köyler için bkz. *Küblüözü Divanı Temmettuat Defteri*. COA. ML.VRD. TMT.d, Nr. 4081, s. 2-28.

15 Ömersini köyünün tarihi hakkında bkz. Yakupoğlu: "Kastamonu'da Selçuklular Zamanında Kurulmuş Köyler I: Ömer-sini", *Çankırı Araştırmaları*, Yıl: 7, Sayı: 10, (Aralık, 2012/2), s. 31-56.

Kastamonu yöresinde Selçuklular zamanında Türk iskânına açılmıştır. Günümüzde Kastamonu'nun güneybatısında İstanbul yolunun solunda, merkeze 25 km mesafede bulunan ve Kastamonu merkez ilçesine bağlı Ortaköy, Omcular gibi birkaç köy ve mahalle, Geymene yöresini oluşturur. Bu köylerde son yıllara kadar mıh ve çivi imalatı ile uğraşan vatandaşlara ve imalathane bağlamında geyimhanelere rastlanmakta iken günümüzde bu meslekten geçimini temin eden aile kalmamıştır. Geymene adı da esasen bu meslekle alakalıdır.

14. Buzağıviran Köyü: Geymene ve Ömersini vakıf hudûdunun tarifi esnasında adı geçen sınır köyüdür. Günümüzde Kastamonu merkez ilçeye bağlı olup şehrin 23 km kadar batısında İstanbul yolu güzergâhında kalan Ahlatçık köyünün (rakım 1315) Aşağı ve Yukarı Buzağıveren adlı iki ayrı mahallesi, hudûdnâmede adı geçen Buzağıviran köyüne işaret etmektedir.[16] Yine ilgili hudûdnâmede bu köyle sınırı olan Sorkuncuk'tan bahsolunmuştur. Köy, Selçuklular zamanında *Buzağı* adlı bir Türk topluluğundan isim almış görünüyor.

15. Kızılcaviran Köyü: Geymene ve Ömersini vakıf hudûdunun tarifi esnasında adı geçen sınır köyüdür. Günümüzde Kastamonu şehir merkezinin 32 km batısındaki Karamukmolla köyünün güneybatısında kalan Kızılcaören mahallesi (rakım: 1100), bu adı devam ettirmektedir. Bu mıntıka Ömersin köyü sınırına da yakındır. Kızılca, Selçuklu döneminde Anadolu'da kesif biçimde kullanılmış şahıs ve topluluk adlarındandır, aynı zamanda Türkçe renk tanımlamasında karşımıza sıklıkla çıkar.

16. Erükbeli Köyü: Geymene ve Ömersini vakıf hudûdunun tarifi esnasında adı geçen sınır köyüdür. Günümüzde Kastamonu merkez ilçeye bağlı olup, yukarıda zikri geçen Karamukmolla köyünün Erikbeli mahallesi (rakım 1190) adıyla mevcuttur. "Erik" ve "bel" kelimelerinin çok eski Türkçe kelimeler olduğunu burada hatırlatmakla yetiniyoruz.

17. Üyücek Köyü: Geymene ve Ömersini vakıf hudûdunun tarifi esnasında adı geçer. Günümüzde aynı isimle mevcut olup Omcular ve Ortaköy'ün kuzeydoğu yönündedir, İstanbul yolunun ise güneyinde kalır.

18. Yörücek Köyü: Geymene ve Ömersini vakıf hudûdunun tarifi esnasında adı geçer. Köyün eteğinden geçen derenin üzerinde Yörücek adı ile anılan köprü

16 Günümüzde Kastamonu'nun Daday ilçesinin 14 km kadar güneybatısında bulunan Akılçalman köyünün bir mahallesinin adı da Buzağıveren'dir. Ancak burasının ilgili vakıf köyü ile ilgisi yoktur. C Y.

bulunmakta idi. Bu adın da halis Türkçe olduğu anlaşılıyor. Ancak bu günkü durumu tespit edilemedi.

19. Corum Köyü: Geymene ve Ömersini vakıf hudûdunun tarifi esnasında adı geçen sınır köyüdür. Günümüzde Geymene yöresinin batısında kalan komşu Serdar köyünün (Araç ilçesine bağlı) Corum adlı mahallesi bulunmaktadır. Burası Serdar köyünün kuzeyine düşmekte olup, Kızılcaören ve Ömersini köyleri istikametindedir.

Netice olarak ilgili hudûdnâmede zikri geçen bu köyler (Geymene, Ömersini, Buzağıviran, Kızılcaviran, Erükbeli, Üyücek, Corum ve Yörücek), aynı muhitte olup, birbirleri ile sınır komşusudurlar. Yani bunlar Kastamonu - İstanbul yolu güzergâhı üzerinde sağlı sollu sıralanmışlardır. Hudûdnâmede adı geçen Tutaş adlı yer adının da yöredeki bir köye işaret ettiğini tahmin ediyoruz.

Görüldüğü üzere XV. yüzyıl son çeyreği itibarıyla Kastamonu'ya bağlı Amasya İmâreti vakıf köylerinin ve hudûdnâmede zikri geçen diğer iskân birimlerinin adları (Akçakavak, Beysaray, Bozoğlak, Buzağıviran, Bükköy, Corum, Çavundur, Erükbeli, Geymene, Hallâç, Kızılcaviran, Kuşkara, Küblüözü, Künbed, Oğulköy, Ömersini, Tutaş, Üyücek, Yörücek, Yürekviran) Türkçedir. Bu iskân birimlerinin neredeyse tamamı günümüzde de mevcuttur ve isimleri de büyük oranda muhafaza edilmiştir. Bu köylerin Selçuklular zamanında, XIII. yüzyılda ve en kötü ihtimal XIV. yüzyıl ilk yarısında kurulmuş olduklarını da burada belirtelim. Elbette ki bahsi geçen köylerin olduğu muhitlerde Türk yerleşimi öncesine ait iskân birimleri da var olmalıdır. Selçuklu Türkleri bu mekânları da kullanmışlar, gerektiğinde yeniden adlandırmışlar ve hiçbir şeyi zayi etmemişlerdir.

İmâret Vakfiyesi Hudûdnâmesi'nde bahsi geçen bu köylerin sınırları tarif edilirken çok sayıda mevki adı da kayıtlara geçmiştir.[17] Karşımıza çıkan bu isimlerin de hemen hemen tamamı Türkçedir. Ayrıca bu belgede dikkat çekici Türkçe tanım ve tabirlerle de karşılaşılıyor ki, Türk dilinin Anadolu'daki gelişimini takip açısından buna dair örneklere yer vermek yararlı olacaktır:

Geymene vakıf köyü hudûdu dâhilinden örnekler (belgede geçiş sırasına göre): "Avlak / Ulak deresi, Tutaş sınuru, İkisu çatı, Üyücek meşhedi, Mergüze sınuru, Sıçanlu sınuru, İçmesu pınarı, Geriş, Hacı tarlası yanında Karayaprak ucundaki geriş, Dikmen, İkipınar deresi, Akçakilise, Kuşçu gerişi, Ulusu, Üyücek sınuru, Ebe taşı, Deve çamı, Kaya sıvad, Deretarla başı, Kastamonu'dan Bursa'ya

17 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 84-90; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 169-181.

giden yol, Beypıñarı, Sorkuncuk, Mağara çam, Buzağıviran köyü, Samrama deresi, Buzağıviran deresi çatı, Karagöl, Mahmud Bey çökeği, Mü'minviran deresinin kavuşduğu yer, Şehirden (Kastamonu'dan) Ömersini'ne giden yolun üzerindeki Yörücek köprüsü, Yörücek köyü sınuru, saru çamlar, Harmancuk, Neci?-viran sınuru, Biçi beleñi, Erükbeli köyü sınuru, Bahâdin beleñi, Sofular ahladı, Kızılcaviran köyü sınuru, Hacı meşhedi, Corum köyü sınuru, Döşek çal, Dânişmend çayırı, Tutaş sınuru, Kilise beleñi, Mercümek depesi, Ulak deresi (ilk başta zikredilen), Delü Oruman mezrası (Ömersini ve Geymene köylerine tâbi), Avşarlu Mescidi, Hüsam Fakih yeri, Mergüze Pazarı'na giden yol, İsmail koğası, Nasuh Fakih yeri, Hamza yeri (ve buna benzer adlar), Ahmed köprüsü yanındaki Poladoğlu yeri sınuru, Kazoğlu, Arzuoğlu, Tur Alioğlu, Turak (Durak), Emîrler zemîni, Karaman çatması dibi, Ziyaret çamı, Cavcav Turmuş (Durmuş) sınuru, Pîr Ahmed çatması, Kürtoğlu çatması, Çakıroğlu, Hamza Fakih (ve benzer şahıs isimleriyle anılan arazi isimleri)."

Beysaray ile Kuşkara vakıf köyleri ve Kışla mezrası hudûdu dâhilinden örnekler (belgede geçiş sırasına göre): "Merhûm İsmail Bey İmâreti'nin Akçakavak köyü vakfı, dikilütaş, Çavundur köyü sınuru, Kastamonu'dan Akçakavak'a giden yol, Süleyman Fakih tarlası kenarındaki oduncu yolu (Deve öldükdüğü dere), Beleñ, Akçakavak Mescidi'ne giden yol, Ahmed Fakih yeri kenarındaki kara çalu, Künbed'den Akçakavak'a giden yol, Künbed köyü üstündeki çamlar, Küblüözü köyü, dik aşağa, dik yukarı, çayın öte geçesi, Pîr Gâib yeri, Kara İlyas yeri, Lütfullah yeri, Yiğit Ahmed bağı köşesi, Kastamonu'ya giden uluyol (yani anayol), Hallâç köyünden Devrekâni'ye giden yol, Yürekviran sınuru, Bükköy sınuru, Ebu'l-Müslim yeri, Kengiri'ye giden yol, Oğulköy sınuru, Bozoğlak sınuru, Mürüvvet yeri, Kastamonu'ya giden yolun kenarı, Eyerci kayası, Üçüyük, Küblüözü sınuru, Kastamonu'dan gelip Akçakavak'a giden yol, Akçakavak beleñi, İsmail Bey vakfı sınuru, Taşköprü'ye giden yol, dikilütaş (tekraren)."

Yukarıda zikri geçen mevki adlarının bir kısmını, günümüzde ilgili köylerin kapsadığı mıntıkada tespit etme imkânına sahibiz. Mesela yukarıda Geymene köyünün sınırları tarif olunurken hudûd tespitinde adı geçen Beypınarı mevkii, bugün Geymene yöresinin batısında Araç ilçesine bağlı Serdar köyünün doğusunda *Beypınarı Ormanı* adıyla bilinmektedir. Yine aynı muhitte yani Geymene - Serdar köyü arasında *Taşaman / Toşman Çayırı* mevkii vardır ki, burası yukarıda zikri geçen *Dânişmend Çayırı*'ndan başkası değildir. Yine Geymene yöresi ile Ömersini arasındaki arazileri ihtiva edip, bugün İhsangazi (Mergüze) ilçesine bağlı olan Dağyolu (eski adı Çirişmez) köyünün güney hududundaki ormanlık mevki, *Ulakderesi*[18]

18 Dağyolu Köyü, Ada: 129; Parsel: 67.

adıyla kayıtlıdır ki, yukarıdaki listede zikredilmişti. Bu bağlamda günümüzden 550 yıl öncesine ait yer ve mevki adları bile söz konusu köyler çevresinde yaşatılmıştır. Bunlar, sadece küçük telaffuz değişimlerine maruz kalmışlardır. Bu adlandırmaların tespiti için, ilgili yörelerin uzman heyetler tarafından biran evvel dolaşılması gerekmektedir. Böylece ortaya çıkan bu mevki adlarının, tarihî belgelerdeki orijinalleri ile karşılaştırılmasının yapılması sağlanabilir.

Bunun yanında yukarıda verilen liste sayesinde 550 yıl önce Geymene ve Ömersini muhitinin hudutları da net olarak çizilebilmektedir. Bu hudûdun bir kısmı günümüzde İhsangazi ilçesi Dağyolu köyü sınırları içinde kalmış görünüyor.

Hudûdnâmede Zikri Geçen İnebolu Yer - Mevkii Adları

İmâret Vakfiyesi Hudûdnâmesi'nde Kastamonu'nun Küre kazasının İnebolu nahiyesinden bu vakfa tahsis edilmiş köyler ile bunların hudutları dâhilinde dolaylı yollardan isimleri zikredilen yer - mevki adları şu şekilde tespit edilmiştir:[19]

1. Ablados / Aylados / İbledos Köyü: Ablados Köyü'nün bugünkü adı Çamlıca'dır. Çamlıca köyü, İnebolu'nun 4 km güneydoğusundadır (rakım: 300). Bu yer adı Türkçe değildir. Türklerin yöreyi fethettikleri yıllarda kullanılan bu eski isim, Türkler tarafından değişik telaffuz şekilleriyle devam ettirilmiştir.
2. Acıtanos / Acıdnos Köyü: Hudûdnâmede Acıtanos şeklinde geçmektedir. Bu yer adı yörede Acıtonos olarak muhafaza olunmuştur. Acıtonos adı, günümüzde Yenimahalle olarak kayıtlıdır. Yenimahalle ise İnebolu ilçe merkezine bağlıdır. Bu ismin de Türk öncesi dönemden intikal ettiği görülüyor.
3. Adar Köyü: Günümüzdeki adı Bayıralan'dır. Bayıralan köyü, İnebolu ilçe merkezinin 7 km güneyinde bulunmaktadır (rakım: 300).
4. Ahi Mihal Mezrası: Mezra adı olduğu için, günümüze intikal etmemiş bu yer adı, İnebolu yöresindeki Ahilik kültürüne işaret etmesi bağlamında önemlidir.
5. Arguçça Köyü: Hudûdnâmede *Arguçça sınuru* şeklinde geçen bu yer adı, günümüzdeki Arhudça köyüne işaret ediyor olmalıdır. Türkçe kökenli Arkudça ile ilgili olduğu belli olan Arhudça köyünün adı, bilahare Baracah köyü adı ile birlikte değiştirilmiş, bu iki köy ise idari açıdan birleştirilerek Karşıyaka adını almıştır. Karşıyaka köyü, İnebolu merkezinin 20 km güneydoğusundadır (rakım: 750).

19 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 15, 97-100; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 30, 193-200; COA. TD. Nr.438, s. 638.

6. Arulya / Arilye / Arvalya Köyü: Günümüzdeki ismi Üçevler'dir. Üçevler köyü, İnebolu ilçe merkezinin 12 km doğusundadır (rakım: 235).
7. Avara / Avra Köyü: Günümüzde İnebolu ilçe merkezinin mahallesi konumunda olup, merkezin hemen güneybatısındadır.
8. Başköy Köyü: Günümüzde de aynı isimle İnebolu'ya bağlı olup, ilçe merkezinin 12 km güneydoğusundadır (rakım: 385). Başköy, yörenin Türkçe isim taşıyan en eski köylerindendir.
9. Bataryos / Patriyoz Köyü: Günümüzde İnebolu ilçe merkezine bağlı olup, şehrin doğusunda bulunan Karadeniz Mahallesi'nin sınırları içinde kalmıştır. Patriyoz adıyla bilinir ve Karadeniz sahiline yakındır.
10. Boyran Köyü: Günümüzde İnebolu ilçe merkezinin hemen batısında ilçe merkezine bağlı bir mahalle konumundadır. Karadeniz kenarındadır.
11. Carafa / Cerfi / Cerrah ? Köyü: İsmi değişik şekillerde okunabilen Carafa köyünün günümüzdeki adı Korupınar'dır. Köy yerleşim yeri, İnebolu ilçe merkezinin 6 km güneybatısındadır (rakım: 340-400).
12. Çerçille / Çerçilye Köyü: Günümüzde Gökbel adıyla İnebolu'ya bağlıdır. Gökbel, ilçe merkezinin 14 km güneydoğusundadır (rakım: 355).

    Dengüş Köyü: Bk. Diğös Köyü.
13. Diğös Köyü: Vakfiyede zikri geçen Dengüş (دنكوش) köyü bu yeri ifade ediyor olmalıdır. Bu köy, yerel halk tarafından Diğöz olarak telaffuz edilip, o şekilde resmî kayıtlarda geçmekte iken, günümüzde bu köyün adı Taşoluk'tur. Taşoluk köyü, İnebolu ilçesinin 4 km güneyine düşmektedir (rakım: 150).
14. Elikköy: Günümüzde İnebolu'ya bağlı Evrenye (Gemiciler) köyünün Elik isimli mahallesi mevcuttur. Evrenye, İnebolu ilçe merkezinin 13 km kadar doğusunda, Abana yolu üzerinde sahil kenarındadır. *Elik* yer adının eski Türkçe olduğu belli oluyor. *Elik*, Kastamonu yöresinde dağlarda yaşayan bir çeşit küçük boy geyiğe verilen isimdir. Elik mahallesi, diğer vakıf köylerinin bir kısmı ile aynı muhittedir.
15. Erkekarpa Köyü: Mazisi XV. yüzyıla ve hatta öncesine dayanan eski Türkçe bir yer adıdır. Günümüzde İnebolu ilçe merkezinin 7 km batısında Karadeniz'e yakın bir mevkidedir.
16. Erküstas Köyü: Vakfiyede Hudûdnâme kısmında Erküstas şeklinde zikri geçer. Erküstas köyü, son asra kadar Erkistos ismiyle bilinmekte iken, bu iskân

biriminin adı Çamlıca olarak değiştirilmiştir. Çamlıca köyü, İnebolu'nun 4 km güneydoğusunda bulunuyor (rakım: 300). Yöre ile ilgili vakıf kayıtlarında Egüristan (اگوریستان) / Öğüristan isimli bir köy adı daha zikredilmektedir. Bu köy ile Erküstas aynı yeri ifade ediyor olabilir.

17. Fikre / Fekre / Fingere Köyü: Günümüzde Esenyurt adıyla yine İnebolu'ya bağlıdır. Esenyurt köyü, ilçe merkezinin 9 km doğusundadır (rakım: 400).

18. Hâlidler Köyü: Günümüzdeki durumu öğrenilemedi.

19. İskir Köyü: Günümüzde İnebolu ilçesine bağlı Uğrak köyünün mahallelerinden biridir. Uğrak köyü, ilçe merkezinin 6 km güneybatısındadır (rakım: 280). Diğer bir vakıf köyü olan Şeyh Ömer de buraya yakındır.

20. Karaca Köyü: Günümüzde aynı isimle İnebolu ilçe merkezinin mahallesi konumundadır. Karaca Mahallesi, ilçe merkezinin güneydoğusunda bulunmaktadır. Karaca adı, yörede en eski Türkçe isim taşıyan iskân birimlerinden biridir. Karaca, Türklerde hem şahıs adı hem bir Yörük topluluğu ve hem de renk tanımlamasıdır.

21. Kara Doña Köyü: Günümüzde bu ad yakın bir telaffuz şekliyle yaşatılmaktadır. Bu iskân birimi Karadonu köyü adıyla İnebolu ilçe sınırlarının en güneyinde kalmıştır (rakım: 820) ve günümüzde Küre'ye bağlıdır. Kara Doña adı, yörede Türkçe ad taşıyan en eski köylerin başında gelmektedir. Nitekim Kara Doña / Kara Toña / Kara Tonga adı, mazisi Göktürklere ve Karahanlılara kadar inen Türkçe bir şahıs adı ve hatta unvandır. Ünlü Türk (İskit) hükümdarı Alp Er Tonga'nın adında geçen *Tonga* ile *Toña* kelimeleri aynı anlamı taşırlar ki, bu kelime Kaşgarlı Mahmud'a göre *kaplan* demektir.

22. Kazula / Kazla Köyü: Günümüzdeki adı Çubuk olup, İnebolu merkezinin 16 km güneydoğusundadır (rakım: 400).

23. Keti Köyü: Günümüzdeki adı Çamdalı olup, İnebolu merkezinin 19 km doğusundadır (rakım: 280).

24. Mumra Köyü: Günümüzde İnebolu'nun 21 km güneyinde bulunan Karabey köyünün mahallesidir (rakım: 590).

25. Nefs-i İnebolu Köyü: Vakfiyede İnebolu merkezi kastedilmiştir. XV. yüzyıl sonlarında İnebolu merkezinin köy büyüklüğünde hacme sahip olduğu anlaşılıyor. Günümüzde İnebolu, Kastamonu'nun ilçelerinden biridir.

26. Şeyh Ömer Köyü: Günümüzde aynı isimle İnebolu'ya bağlı olup, ilçe merkezinin 9 km güneybatısındadır (rakım: 460). Şeyh Ömer'e ait olduğuna inanılan bir mezar, Şeyh Ömer köyünün Dayı mahallesindedir. Şeyh Ömer'in yörede XIII. yüzyıldaki Türk iskânında rol aldığı belli oluyor.

27. Tilye Köyü: Telye, Telle isimleriyle de bilinen bu köyün şimdiki adı Akkonak olup, ilçe merkezinin 7 km güneydoğusundadır (rakım: 370).

28. Varpa / Varya / Vayra Köyü: Burası günümüzde İnebolu'ya bağlı olup ilçe merkezinin 10 km doğusunda bulunan Yamaç köyüdür (rakım: 130).

29. Vozu Köyü: Günümüzde Durupınar adıyla bilinmekte olup, ilçe merkezinin 5 km doğusundadır (rakım: 200).

30. Yilye / Yille Köyü: Günümüzdeki İkizler köyünün eski adıdır. İnebolu'ya bağlı olup merkezin 10 km doğusundadır (rakım: 230).

31. Yoğuncapelid Köyü: Küçük nüfuslu bu köyün adı muhtemelen yakınındaki bir köye dâhil olarak kaydedildiği için günümüze ulaşmamış olabilir. Türkçe bir ad olan Yoğuncapelid, büyük ihtimal Türklerin yörede ilk kurdukları köylerden idi.

32. Zırvala Köyü: Bu yer adı İnebolu'nun Zerveli köyüne işaret ediyor olsa gerektir. Zerveli köyünün günümüzdeki adı Yuvacık'tır. Yuvacık köyü, ilçe merkezinin 25 km güneydoğusundadır (rakım: 620).

Görüldüğü üzere İnebolu nahiyesine tâbi çok sayıda köy ve mezra ismi ile diğer yer - mevki isimleri hudûdnâmede zikredilmiştir. Bu köylerin bir kısmı İnebolu'ya yakın muhitlerde, İnebolu'nun mahallesi konumunda olsa da, bazıları uzak ve dağlık alanlarda kalmıştır. Bu köy adlarından yarısından fazlası Türk öncesi döneme ait görünüyor. Türkler bu köyleri fethettikten sonra yörede nüfus üstünlüğünü sağlamalarına rağmen bunların isimlerini değiştirme gereği duymamışlardır. Arhudça, Başköy, Elik, Erkekarpa, Hâlidler, Karaca, Kara Doña, Şeyh Ömer ve Yoğuncapelid köylerinin adları ise yörede iskân olunmuş Türk topluluklarından kalma isimlerdir. Bu köyler ihtimaldir ki XIII-XIV. yüzyıllarda kurulmuştur.

Hudûdnâme'de İnebolu yöresindeki bu köylerle birlikte, vakıf arazilerin ve köylerin sınırları / hudutları ifade edilirken bazı yer - mevki adları da kayda geçmiştir.[20] Bunların hemen hemen tamamının Türkçe isimlerden, tanım ya da terimlerden oluştuğu da dikkati celp etmektedir:

20 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 97-100; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 193-200.

"Avara beleñi, Karadeñiz, Sarukaya, Ali yeri, Yollugeriş, Dikilüpelid, Andus, Demürcü kayası, Ulu yol, Demürcü meşhedleri, Çatalkaya, Ilıca, Seydi Ahmed ve Hacı değirmeni, Anala, Keticük gerişi, İskele, Karadeñiz yalusu, Kızılkara ırmağı, [21] Kuşçu Hasan yeri, At meydanı, Şeyh Ömer beleñi, Geriş'den Küre'ye giden yol, Ağaç Manastır meşhedleri, Dürekâni (Devrekâni)'de Seyyidler Zaviyesi vakfı, Ketipıñarı, Beşanbar derbendi, Döşeme beleñi, Kız meşhedi, Çuha sınuru, Kırkor kayası, Elsüz sınuru, Elsüz boğazı, [22] Soyuk kayası, İsa boğazı, Gaziler meşhedi, Karabolu beleñi, Çorak beleñi, Tebsilü beleñi, Sovukoluk, Beşpelid, Sivrikaya vb."

Sinop Kazası Yer - Mevkii Adları

XV. yüzyıl ve sonrasında Kastamonu Sancağı'nın önemli kazalarından biri olan Sinop yöresinden de Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti'ne vakıflar tahsis edilmiştir. Bu vakıf köylerini ve sınırları dâhilindeki yer - mevki adlarını İmâret Vakfiyesi'nin ekinde bulunan söz konusu hudûdnâmeden tespit edebiliyoruz:[23]

1. Ağaçeri Köyü: Günümüzde Sinop şehir merkezinin 13 km güneyinde bulunan Çiftlik köyünün mahallesi olup Ağaçeli adıyla bilinmektedir. Ağaçeri, Selçuklular zamanında Anadolu'daki Türk boylarından biri olup, bu adı taşıyan yer adları da mevcuttur.
2. Akdoğan Köyü: Günümüzde Sinop şehir merkezinin 3 km bulunan Bostancılı köyünün Akdoğan mahallesidir. Akdoğan, yırtıcı bir kuş adı olmakla birlikte Anadolu'da kullanılan eski Türk şahıs ve yer adlarındandır.
3. Altıparmak Köyü: Karaağaç köyü ile birlikte ismi geçmektedir. Günümüzde yörede bu isimde bir köy adına tesadüf edilemedi. Altıparmak, Selçuklu ve Beylikler döneminde erkek adı olarak kullanılıyordu.
4. Avlağusekü Köyü: Bu köy, vakfiyede Avlaksekü şeklinde de yazılıdır. Bu iskân birimi, günümüzde Avlağısökü adıyla Sinop ili Erfelek ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin 19 km güneyinde bulunmaktadır (rakım: 800).

21 Günümüzde Kızılkara köyü mevcut olup, İnebolu şehir merkezine bağlı bir mahalledir. İlçe merkezinin 4 km batısında, Karadeniz'e yakın mesafededir. Irmak da bu köyün eteğinden geçen çay olmalıdır.

22 Günümüzde İnebolu'nun güneyinde Küre muhitinde bulunan Ersizlerdere kastediliyor olmalıdır. Çünkü vakıf kayıtlarında da adı geçen Karadoña köyüne yakın bir mesafede bugün Ersizler köyü ve Ersizler kanyonu bulunmaktadır. Ersizler adının da Elsizler isminden bozma olduğu tahmin olunabilir.

23 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 14, 90-97; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 29; İmâretin vakıflarıyla ilgili diğer kayıtlar için bkz. COA. TD. Nr.23m, s. 25, 26, 29, 64, 78; COA. TD. Nr.438, s. 692; Yakupoğlu. "II. Bayezid'in Oğlu Şehzade Mahmud'un Hayatı ve Faaliyetleri". *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/ 12, 2010, s. 324.

5. Çañlu Köyü: Günümüzde Sinop ili Ayancık ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin 44 km güneyinde bulunan Kozcuğaz köyünün (rakım: 1050) eski adının Çañlu olduğu tespit olunabiliyor.
6. Çengi Köyü: Çiftlik ve Ağaçeri köylerine yakın bir mevkide olduğunu tahmin ediyoruz.
7. Çiftlik Köyü: Günümüzde aynı isimle Sinop merkezine bağlı olup, ilçe merkezinin 13 km güneyindedir.
8. Demürcü / Demürcüler Köyü: Günümüzde Sinop merkeze bağlı olup, Demirciköy adıyla kayıtlıdır. İlçe merkezinin 16 km güneyindedir.
9. Gederi Köyü: Günümüzdeki durumu tespit edilemedi.
10. Hazînedâr Köyü: Sinop'un batısındaki Sarıkum yöresinde Haznedar Deresi mevcut olup, Hazînedâr köyü de bu muhitte aranmalıdır.
11. Hürremşah Köyü: Hudûdnâmede sınır tarifinde adı geçmektedir. Günümüzde Sinop'un Erfelek ilçesine bağlı Hürremşah köyü mevcut olup, ilçe merkezinin güneyinde 1050 metre rakımdadır. Burada çok sayıda zaviyenin de tespit edilmesi, burasının XV. yüzyıl ve öncesinde Kastamonu – Sinop ulaşım yolu üzerinde bulunduğuna delalet etmektedir.
12. İstavaros / İstavran Köyü: Vakıf kayıtlarında geçen bu köy, 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde 59 haneli İstavran köyü adıyla Sinop'a bağlı olarak listede yer almakta ise de günümüzdeki durumu tespit edilemedi.
13. Karaağaç Köyü: Günümüzde Sinop ili Dikmen ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin 12 km doğusundadır (rakım: 280), Sinop şehir merkezinin ise güneydoğusundadır.
14. Karagöl Köyü: Günümüzde Sinop merkeze bağlı Bostancılı ve Osmaniye köylerinin iki ayrı mahallesi Karagöl adını taşımaktadır. Ayrıca Gerze ilçesinin Tepealtı köyünün bir mahallesi de Karagöl ismini taşımaktadır. Burada zikri geçen vakıf köyü, Bostancılı tarafındaki Karaağaç köyü olabilir.
15. Karım Köyü: Günümüzde Dikmen ilçesine bağlı Kerim köyü, bu iskân birimi olmalıdır. Kerim köyü, Dikmen ilçe merkezine 13 km, Sinop merkezine ise 85 km mesafededir.
16. Koğalıgöl / Koğaluköy Köyü: Günümüzdeki durumu tespit edilemedi.
17. Kozcuğaz Köyü: Günümüzde Sinop merkez ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin 30 km güneyinde Kozcuğaz köyü mevcuttur.

18. Köprü Köyü: Günümüzdeki durumu tespit edilemedi.

19. Ordu Köyü: Günümüzde Orduköy ismiyle Sinop merkeze bağlı olup, merkezin 9 km güneyinde bulunmaktadır.

20. Sekücek Köyü: Günümüzde Ayancık ilçesinin Bakırlı köyünün Sekicek isimli bir mahallesi mevcuttur. Bakırlı köyü Ayancık'ın 21 km güneyindedir.

21. Şehâbeddin / Şahne Köyü: Bu yer adı, Candaroğlu İsfendiyar Bey ve İsmail Bey zamanlarında beyliğin önemli devlet adamlarından olan Şehâbeddin Ağa'nın isminden geliyor olabilir.

22. Tekür / Tekfur Köyü: Vakfiyede sınır tarifi esnasında Tekür sınuru, Tekür çayı şeklinde mevki adı olarak da geçer. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde 26 haneli Tekfur köyü Sinop'a bağlı olarak listede yer almaktadır.

23. Zeytünlü / Taşbağı Köyü: Günümüzde Sinop şehir merkezinin doğusunda ada kısmında Zeytinlik adlı mahalle bu adı yaşatıyor olabilir.

İmâret Vakfiyesi ekindeki Hudûdnâme'de Sinop'a tâbi bu vakıf köylerinin sınırlarını tarif eden ayrıntılı tanımlamalara rastlıyoruz. Burada çok sayıda yer ve mevki adı karşımıza çıkıyor. Bunların ekser çoğunluğu Türkçe isimlerden oluşmaktadır. Ancak Türk öncesi dönemden kalma yer adlarına da tesadüf olunmuştur:

"Giregöz yeri, Korucuk sınuru, iki yol çatı, Hacı pıñarı yanındaki meşhedler, Filahtos yeri, Sinop'uñ Kumkapu'daki tekye vakfının bağı, ulu yol, Sinop şehrine giden uzun yol, Çobanlar beleñi, Köpekoğlu yeri başında yumru taşlar, Hamzaoğlu Sevündük yeri, Karadeñiz'e koyulduğu yer, Değirmencik boğazı, Akşehir boğazındaki köprünüñ öte kenarı, Hasırlık kamışı, Karakoğa, Hacı İsa yeri, Mengüs sınuru, İnci Hatun argı, Şeyh Bilâl Zaviyesü'nüñ yeri ucunda küçük ark, Moğalta'nuñ kenarındaki iñ, Abaş değirmeni argı, Karagöl meşhedleri, Devecioğlu koğası, yol altındaki su kuyusu, Müsellem Dursun yeri, Kassâb Yunusoğlu yeri başındaki meşe, Çaltubağ kenarından Çamcuğaz'a giden yol, Kızıldere köprüsü, Akdeñiz (Sinop sahillerinde bir yer), Çemiş'iñ deresi ağzındaki kerbansaray kenarı, Kakırdak Ahmed yeri kenarındaki kaba pelid, Kiren deresi, Çañlu mescidi, Hamid deresi(nin) Karasu'ya koyulduğu yer, sırtta Dağlu Gürgen, Küçükburun'da Kozluca suyu(nun) indiği yerdeki dere ağzı, Akbüklü kayanıñ karşusu, Akkırañ'daki Sinop'tan Boyovası'na giden yolun orta kenarı, Tekür çayı, Tekür sınuru, Ahmed değirmeni suyu(nun) çaya indüğü yer, Sarahor deresi,

Gündüz Müsellimleri sınuru, Mantarlık kırañı, Atmaca yuvası, Akpuñar, öz sıra dik yukaru, Dede Namazlağusu, Ulu Akçakaya, Küççük Akçakaya, Çalışlu sınuru, Çalış('ın) Hasan'ı kesdüğü koruğun ucu (Çalış adlı şahsın, Hasan isimli birini öldürdüğü yer), Yaylacak yolu kenarı, İdris harmanı, Küçük Ziyaret depesi, Sıpkun kayası, Akgürgen kırañı, Bayram Bey yeri vb."[24]

Çankırı Merkez Kazası Yer - Mevkii Adları

Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti için Çankırı'da zengin gelirli ve büyük nüfuslu köyler vakıf olarak tahsis edilmiştir.[25] Bu köylerin hudutları tarif olunurken başka köy ve mevki isimleri de zikredilmiştir:

1. Aktaş Köyü: Günümüzde aynı isimle Çankırı'nın Ilgaz ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin 20 km güneyindedir (rakım: 1300). Selçuklular ve Beylikler zamanında Anadolu'da Aktaş, Türkçe şahıs ve topluluk adı olarak geçmektedir.
2. Çevgi / Çökü Köyü: Ovacık köyü ile birlikte kaydedilmiştir. İmâret Vakfıyesi'nde Çevgi köyüne sınır olarak Tuzkırı mezrası da zikredilmiştir. Çankırı merkeze bağlı Çivi köyü, bu yer adının değişik bir telaffuzundan ibaret olsa gerektir. Çivi köyü, merkez ilçenin 18 km doğusundadır (rakım: 1000).
3. Göles / Gölez Köyü: Gölez köyü, günümüzde Eldivan ilçesine bağlı olup, ilçenin 10 km güneydoğusundadır (rakım: 975).
4. Hacı Bey: Şabanözü yöresi hudutları tanımlanırken bu yer adı zikredilmiştir. Günümüzde Eldivan ilçesine bağlı Büyükhacıbey köyü mevcut olup, ilçe merkezinin güneybatısındadır. Esasen bu köy, Şabanözü ilçesine daha yakın olup, kasabanın güneydoğusu yönündedir. Hacı Bey adlı şahsın, XV. yüzyıl öncesinde yaşadığı ve söz konusu köyün kurucusu olduğu tahmin olunabilir.
5. Ilasuluk / Ilısuluk Köyü: Günümüzdeki adı Ilısılık köyü olup, Ilgaz ilçesine bağlıdır. İlçe merkezinin 20 km güneydoğusundadır (rakım: 1235).
6. Kamardiğin Köyü: Bu yer adı, hudûdnâmede Şabanözü yöresi sınırları tanımlanırken zikredilmiştir. Günümüzdeki Gümerdiğin köyü burası olmalıdır. Kelimenin aslının Kumar Diğin'den geldiğini tahmin ediyoruz ki, bu şekil adlar (Humardiğin şekli de dahil) Selçuklu döneminde Anadolu'da yaygındı. Gümerdiğin köyü, bugün Şabanözü ilçe merkezinin hemen güneyindedir.

24 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 90-97; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 181-193.

25 COA. TD. Nr.438, s. 709.

7. Kara Koçaç Köyü: Günümüzde Karakoçaş adıyla Şabanözü ilçesine bağlı olup, kasaba merkezinin 9 km güneydoğusundadır (rakım: 1000). Türkçe bir yer adı olduğu anlaşılıyor.

8. Kınık Köyü: Bu yer adı, hudûdnâmede Şabanözü yöresi sınırları tanımlanırken zikredilmiştir. Kınık köyü, günümüzde Kalecik'e bağlı olmasına rağmen Şabanözü ilçe sınırının hemen güney kenarında bulunmaktadır. Diğer ifade ile Şabanözü ilçe merkezinin güneydoğusundadır. Selçukluların atası Selçuk Bey'in bağlı olduğu Oğuz boyu Kınık'ın adını yaşatması bakımından bu yer adı önemlidir.

9. Kızıl Köyü: Hudûdnâmede Korgun köyü sınır tarifi sırasında ismi geçer.

10. Korgun Köyü: Korgun, günümüzde aynı isimle Çankırı'nın küçük nüfuslu ilçelerinden biridir. Çankırı şehir merkezinin 21 km kuzeyinde Kastamonu yolu üzerindedir (rakım: 915). Korgun, Türkçe bir kelimedir.

11. Ovacık Köyü: XV. yüzyıl kayıtlarına göre Çevgi Köyü'ne tâbi idi. Bu köy, aynı isimle günümüzde Çankırı merkez ilçeye bağlı olup, ilçenin 22 km güneydoğusundadır (rakım: 925).

12. Şabanözü Köyü: Hudûdnâmede zikri geçen köylerdendir. Günümüzde aynı isimle Çankırı'nın ilçelerinden biridir. Çankırı merkezinin 31 km güneybatısındadır (rakım: 1040).

13. Tuht Köyü: Günümüzde Yapraklı ismiyle Çankırı'nın ilçesidir. Çankırı şehir merkezinin 29 km kuzeydoğusundadır (rakım: 1220). 1955 yılında belediye, 1958 yılında ilçe statüsü kazanmıştır.

14. Üyüklü Köyü: Günümüzde Yüklü adıyla Yapraklı ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin 10 km güneyindedir (rakım: 875).

İmâret Hudûdnâmesi'nde vakıf bünyesindeki bu köylerin sınırları tarif olunurken çok sayıda yer ve mevki adı da gösterilmiştir.[26] Bunların neredeyse tamamı Türkçedir.

Korgun köyünden örnekler: "Zengi Gölü kenarı, Beyler deresi, Tahir göynüğü, İkiçam sınuru, Hasan ziyareti, Kızılkaya sırtı, Kızılseñir sırtı, Şeyhler sınuru, Kapan gerişi, Dibek taşı, Dikenlü sınuru, Beleñ tarla, Yakubviranı, Samanlu sırtı n.d. Kâfir kırulduğu yer, Mantarlık gedüğü, Bakırlucapıñar, Fetih Arslanı, Sığır

26 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 100-105; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 200 vd.

zindanı, Hallâc göynüğü, İn Kerbansarayı, Kurt siyeñi gerişi, Alageriş, Sıyurcuk deresi, İğdelüceöz, Saru gerdan n.d. Çay iñi, Şeyh Paşa oğlu yeri vb."

Aktaş köyünden örnekler: "Kengiri (Çankırı)'den Kastamonu'ya giden yolun kenarındaki yığılı çakıl. Güdük gerişi, Kızılyar başı, Baldıranlu, Çörtenlücepıñar, Beleñavlağu, Tuz ağılı, Kervansaray burnu, Acısu, Kozoğlu köprüsü, Deve deresi, Göç Beyi ağılı, Toklu kuyusu, Kurd ağılı, Taşolucak başı, Çukurcak tarla, Tuzkırı, Çifter mezrası, Almaçukuru başı, Çañlıca değirmeni, Gülef karı ölen yer (Gülef adlı kadının öldüğü yer), Eynesi (İnesi) başı, Yerce özü, Kâfir ölen yer, İğde kuyusu, Kendürük meşhedi vb."

Şabanözü yöresinden örnekler: "Devecük boynu (boyunu), Göç yolu, Hacı İvaz oğlu Muhammed tarlası, Kara Koçaç suyu, Ağcaçorak ayağı, Yuva sınuru, Sarudepe sırtı, Yarabasan, Mercümekseküsü burnu, Deve düşdüğü yer, Ali Kulu (-adlı şahsın) taş döktüğü sırt, Akmeşhed, İnce yol, Hacı Bey sınuru, Kamardiğin yolu, Yan çayırunuñ pıñarı, Ankara'ya giden yol, Arkaşan seniri, Akçadere'nin ağzı, Depe yamacındaki akça çorak, Çorak ırmağı, Kınık bağları, Tuzlacuk gerişi, Ak üzüm asması, İbrahim sivrisi, Çetme ziyareti, Şems kızı(nın) öldüğü yer, Kara tuz iñi, Kurumcuk, Kulaç eyüceği vb."

Listede gösterilen bu yer ve mevki adlarının büyük kısmının Selçuklular zamanında yörede iskân olunan Türk toplulukları tarafından verildiği anlaşılıyor. Mesela İn Kervansarayı, Zengi Gölü, Kınık vb. yer - mevkii adları, 1272 tarihli Çankırı Şeyh Mehdi vakfiyesinde de zikredilmiştir.[27]

Karıpazarı Kazası Yer - Mevkii Adları

XV. yüzyılda Çankırı'ya tâbi kazalardan birinin adı Karıpazarı olup, bugünkü Orta ilçesinin olduğu yöreyi içine almakta idi. Bu kazaya bağlı olarak İmâret Vakfiyesi'nde sadece Basdak köyünün hudutları tarif olunmuştur. Ancak vakıf kayıtlarında Kayı köyünün de ismi geçmektedir.[28]

1. Basdak Köyü: Türkçe yer adlarından biridir. Burası son zamanlara kadar Bastak adıyla bilinmekte olup, nüfusu artarak bilahare belediye teşkilatı kurulmuştur. Günümüzde Yaylakent beldesi olarak kayıtlıdır. Orta ilçesinin 4 km güneyindedir (rakım: 1275). Bastak adının değiştirilmesi Türkçe bir yer adının tarihe karışması açısından talihsizlik olmuştur.

27 Yakupoğlu. "Selçuklulardan Bugüne Çankırı'nın Koçhisar Kazası Yaylakları ve Bunlara Konan Köyler". *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* Cilt II, Sayı 2 (Sonbahar 2015), s. 92.

28 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 110-111; COA. TD. Nr.438, s. 750.

2. Büğdüz Köyü: Hudûdnâmede Basdak köyü sınırları tarif olunurken zikri geçer. Günümüzde aynı isimle Orta ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin 4 km güneybatısındadır (rakım: 1315). Yörede bulunan Yuva, Dodurga ve Salur gibi Oğuz köylerinin ortasında bir mevkidedir.

3. Göynükviranı Köyü: Hudûdnâmede Basdak köyü sınırları tarif olunurken zikri geçer.

4. Hasan Hacı Köyü: Hudûdnâmede Basdak köyü sınırları tarif olunurken zikri geçer. Günümüzde Hasanhacı adıyla Orta ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin hemen güneybatısında ve Büğdüz köyünün yakınındadır.

5. Kanluca Köyü: Günümüzde Kanlıca adıyla Orta ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin hemen batısındadır.

6. Kayı Köyü: Günümüzde Çankırı'nın Orta ilçesine bağlı Kayılar köyü mevcuttur. Burası ilçenin 10 km güneyindedir (rakım: 1360). Yine Orta ilçesinin Kayıören adlı bir köyü daha vardır. Bu köy, ilçenin 19 km güneybatısındadır (rakım: 1500).

7. Seydi Köyü: Hudûdnâmede Basdak köyü sınırları tarif olunurken zikri geçer. Günümüzde Elmalık adıyla Orta ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin tam güneyindedir.

Basdak köyünün sınırlarını çizen yer ve mevki isimleri ile tanım ve ibarelerin de neredeyse tamamı Türkçedir: "Yassıoğulduruk gerişi, Geredme pıñarı, Ortaüyük, ip germe doğru (yani kuş uçuşu, dümdüz), Hasan Hacı köyü yeri, Ali Hacı değirmeni, Çakmakkaya meşhedi, İkiemrud, Çamköy deresi, Çoban ovası, Müminler pıñarı, Kañlı yol, Yuşalık vb."

Kalevik Kazası Yer - Mevkii Adları

İmâretin vakıfları arasında XV. yüzyılda Çankırı'ya tâbi bulunan Kalecik kazasına ait birkaç köy de vardır. Aşağıda hem bu köyler ve hem de bu iskân birimlerinin hudutları dâhilindeki diğer yer - mevki adları listelenmiştir.[29]

1. Akdepe Köyü: Vakıf köylerinin hudutları tarif edilirken adı geçen bu yerleşim biriminde XV. yüzyılda pazar kurulduğu tespit edilmiştir. Aktepe köyü, günümüzde Kalecik ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin kuzeydoğusunda Kızılırmak nehri yakınlarındadır.

29 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 15-16, 106-110; COA. TD. Nr.438, s. 745.

2. Ali Beylü Köyü: Vakıf köylerinin hudutları tarif edilirken adı geçen bu yerleşim biriminde de pazar kurulduğu anlaşılıyor. Günümüzde Alibeyli köyü adı ile Kalecik ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin kuzeydoğusunda Kızılırmak nehri yakınlarındadır.
3. Çöte Köyü: Günümüzde Yeniçöte adıyla Kalecik ilçesine bağlıdır. İlçenin 27 km kuzeybatısındadır (rakım: 1350).
4. Çukur Köyü: Günümüzdeki durumu tespit edilemedi.
5. İdris Köyü: Günümüzde Kalecik ilçe merkezinin güneybatısında en yüksek yeri 1980 metreyi bulan yükseltinin adı İdris Dağı'dır. İdris köyünü de bu yörede aramalıdır.
6. Keşür Kayısı Köyü: Bu köyün adı Vakfiyede Keşer Kayası ve Keşür Kayası şekillerinde yazılmıştır.
7. Mard Köyü: Günümüzde Martköy adıyla Çankırı ilinin Şabanözü ilçesine bağlıdır. İlçenin 43 km güneydoğusundadır (rakım: 1035). Kalecik ilçe merkezinin bir hayli kuzeyinde kalmakta ise de ilçe sınırlarının hemen kuzeyine düşmektedir. İmâretin 1496 tarihli vakfiyesinde geçen Mard köyüne tâbi Bâyezid çayırı, Bâyezid çiftliği, Abdi çayırı, Abdi çiftliği, Ali çiftliği ve Mamak çiftliği isimli yer - mevki adları, XV. yüzyıl Türk şahıs isimleri açısından da dikkatle incelenmelidir.[30]

Hudûdnâmede, yöredeki vakıf köylerinin sınırları çok sayıda yer ve mevki ismi ile bazı tanımlar kullanılarak tarif edilmiş olup, bunların hepsi de Türkçe ibarelerdir:[31]

"Çakmak sırtı, Çakmak taşı çıkardukları yer, Demürcügöynüğü başı, İsa bağlanduğu yer başı, Koz imelü, Karaca meydan, Gedene samanlığı yazusu, Tatar'ın göçü yolu, Sökülüce meşhed, Beynisüzoğlu sırtı, Kamış sivrisi, Avşar sivrisi, Yörük sevdüğüsü yolu, Yörük sınuru, Kayı çayı, Kara Murad yeri başındaki kırañcuk, Sipahi Şerefeddin ve Kara Mahmud yeri, ip germe doğru (yani dümdüz), İğde depecüğü, Çakmak kayacuğu, Oruçhan meşhedi, su akındusu, Göç yolu, Ali Beylü Pazarı yolu, Akdepe'niñ bazarı yolu, Köse Veli tarlası, Meşe ucu, Üç yol birikdüğü yol, Kızılırmak, Ömer Bey çağlañı, Namazlağu gerişi, Avlağu harman, Emenağacı mezrası, Akçaköylü Hacı Cemal'in yeri, Kızıl Beyoğlu yeri, Yavşanlık n.d. Furunlu, Yiğit kırılan yeri, Uruzoğlu viranı, Şamlu Hamza yurdu, Uzun İman, Özlücekavak, Çöte çayı vb."

30 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 15-16; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 31.

31 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 106-110.

Mudurnu Kazası Yer - Mevkii Adları

Bolu sancağının Mudurnu kazasından, konumuz olan imârete tahsis edilmiş vakıflarla ilgili bilgiler verilirken hem birkaç köy adı ve hem de çok sayıda yer - mevki ismi ile bazı tanım ve tabirler karşımıza çıkıyor. Bunlar da, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi, XV. yüzyıl Anadolu Türkçesinin güzel numuneleri arasında zikre şayandır:[32]

1. Dere Köyü: Günümüzde Dereköy adıyla Mudurnu'ya bağlıdır. İlçe merkezine 25 km mesafededir (rakım: 1000).
2. Göllüviran Köyü: Günümüzde Göllüören adıyla Mudurnu'ya bağlıdır. İlçe merkezinin 15 km doğusundadır (rakım: 1200).
3. Pelidözü Köyü: Bu köy, günümüzde Pelitözü adıyla Mudurnu'ya bağlıdır. İlçe merkezinin 13 km kuzeydoğusundadır (rakım: 900).

1496 tarihli İmâret Vakfiyesi'nde bu üç köy zikredilmiş, ayrıca vakfiyenin ekindeki hudûdnâmede ise Pelidözü, Göllüviran ve Dereköy köyleri ile Sırçalu mezrasının sınırları ayrıntılarıyla tarif edilmiştir. Birbirine ve Mudurnu ilçe merkezine yakın mesafede bulunan bu köylerle ilgili verilen hudûdnâmeye göre, hudûdun başlangıcı Abdullah Beyoğlu Değirmeni Geçidi'nden başlamaktadır. Köylerin hudutları uzun tanımlarla tarif edilerek, vakfı dâhilinde çok sayıda mezra, çiftlik, değirmen, akarsu vb. yer mevki isimleri listelenmiştir:[33]

"Hacı Yahşioğlu yeri, Eymür köprüsü, Ekinci köyü, Yassısekü, Şahin ekinliği, Sivrice depecük, Akkaya, Değirmencioğlu yeri, Eşekçi yolu, Taşluk burnu, Devlethanoğlu ekinliği, Keklik beleñi, Tüten Dağı, Eşekçi pıñarı, Karaer pıñarı, Aşlama tarlası kenarı, Dâye Hatun yeri, Taşkesdüğü su, Kalpakludere ağzı, Büñelekdere kaşı, Papas Yaylağı'ndan inen su, Ulusu, Uluçay, Çaylakkovan deresi, Ziyâret kaşı, Âdil Fakih sınuru, Ortaalañ oluğu, Tura Beyi oğulduruğu, Kızılcık dibindeki suvucak, Harmancık kaşı, Hamza Fakih'in eski köyünün başındaki kaş, Avdulsekisi başı, büyük çayırın alt yanındaki Bağlucakaya, Göynücekbeleñi, Mahmud evi önündeki dere, Hacı Yakuboğlu köyünün yanındaki kaş, Subaşı bendi, değirmen argı, Yağdiken / Yağdiğin Virencüğü mezrası, Halaçlar, Kemerlü tarlası vb."

Sonuç

XV. yüzyıl sonlarında hizmet vermeye başlamış bulunan Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti'nin vakıflarının ele alındığı Arapça Vakfiye ve ekindeki Türkçe

32 İBK. MCO. Nr.15, v.185b-187a, 189a-189b; COA. TD. Nr.438, s. 559, 560.

33 VGMA. VD. Nr. 1381 / 113, s. 80-84; VGMA. VD. Nr. 1382 / 230, s. 161-169.

Hudûdnâme, sadece Osmanlı Devleti'nin XV. yüzyıldaki klasik vakıf sisteminin işleyişini göstermesi ve Amasya tarihine katkı sunması açılarından değil, ilgili bu belgelerde zikri geçen Çankırı, Kastamonu, Sinop, Bolu gibi yörelerin ekonomik, sosyal ve kültürel tarihlerini aydınlatması bakımlarından da büyük bir boşluğu dolduracak hacme sahiptir.

İlk olarak şunu belirtelim ki, XV. yüzyıldan önce başlamak üzere Kastamonu, Çankırı, Sinop, Bolu gibi havalilerin Türk nüfusuyla dolu olduğunu ilgili bu hudûdnâme bir kez daha teyit etmiştir. İkinci olarak vakfiyede ve ekindeki hudûdnâmede zikri geçen yer - mevki isimlerinin kahir ekseriyeti Türkçedir. Bu bağlamda inceleme konumuz olan Kastamonu, Sinop, İnebolu, Çankırı, Kalecik, Karıpazarı ve Mudurnu yörelerinden tespit ettiğimiz köy, mezra, çiftlik, köprü, ırmak, çay, dağ, tepe ve diğer mevki adları buna dair çarpıcı deliller ihtiva etmektedir: "Akçakavak, Akçaköy, Akdeniz (Sinop tarafında), Akdepe, Akdoğan, Akşehir, Aktaş, Altıparmak, Arguçça, Avlağusekü, Basdak, Başköy, Beysaray, Bozoğlak, Çamcuğaz, Çañlu, Çatalkaya, Çaltubağ, Çengi, Çevgi, Çiftlik, Çukur, Demürcü, Dere, Dikenlü, Dikilüpelid, Ekinci, Eyerci, Hacı Bey, Hacı Yakuboğlu, Hâlidler, Hallâç, Hazînedâr, Hürremşah, Ilıca, Ilusuluk, İdris, Karaağaç, Karaca, Kara Doña, Karagöl, Kara Koçaş, Karasu, Kızıl, Kızıldere, Kızılkaya, Kızılkara, Korgun, Kozcuğaz, Köprü, Kuşkara, Ordu, Pelidözü, Sarukaya, Sekicek, Seydi, Seyyidler, Sıçanlu, Sofular, Sorkuncuk, Şabanözü, Şahne, Şehâbeddin, Şeyh Ömer, Üçüyük, Üyücek, Yassısekü, Yoğuncapelid, Yürekviran, Zengi Gölü, Zeytünlü vb."

İlgili bu hudûdnâmede yörede iskân olunmuş Türk boy ve topluluklarının isimlerine / izlerine ya da kurmuş oldukları köylerinin adlarına da tesadüf olunuyor: "Ağaçeri, Avşar, Avşarlu, Büğdüz, Çavundur, Eymür, Halâçlar, Kayı, Kınık, Tatar, Tutaş, Yörük, Yuva vb."

Hudûdnâmede isimleri geçen bu iskân birimlerinin büyük kısmının Selçuklular ve Çobanoğulları döneminden kalma olduğu anlaşılıyor. Bu isimlerin ekserinin ya aynı isimle ya da küçük değişikliklerle günümüzde de varlığını korumakta olduğu tespit edilebiliyor. Özellikle Kastamonu merkezi ile İnebolu, Mudurnu, Çankırı gibi yörelerde vakfa tahsis edilmiş köy isimlerinin bu günkü devamlılığı hayret verici bir orandadır. Ancak İnebolu'da Türkçe olmayan veya öyle zannedilen bazı köy isimleri (Adar, Çerçille, Diğös vb.) Cumhuriyet döneminde değiştirilmiştir. Bu değişiklikler tarafımızca tespit edilerek ilgili yerlerde gösterilmiştir.

Hudûdnâme'de geçen yer - mevki adlarına ilaveten dikkate alınması gereken diğer bir konu da ilgili yörelerdeki köy ve mevkilerin o dönemki sınırlarının ve

yönlerinin tariflerinin yapılması esnasında kullanılan coğrafi tanım ve tabirlerin, yön belirten fizikî mekân isimlerinin renkliliği ve zenginliğidir: "Acısu, ağız, ahlat, akındu, ambar, ark, asma, ayak, bağ, baş, baş aşağı, bel, beleñ, bend, birikmek (kavuşmak), birükündü (birikinti), boğaz, boyun, burun, çağlan, çakıl, çakmak taşı, çal, çam, çat, çatak, çatma, çay, çayır, çorak, çökek, çukur, dağ, deniz, dere, dikilitaş, dip, ekinlik, emrud (armut), gedük, geriş, göç yolu, göl, göynük, gürgen, harman, ılıca, ırmak, in, ip germe doğru (dümdüz), iskele, kaba pelit, kamış, kapan, karşı, kavuşmak, kaya, kenar, kır, kırañ, kıyı, koğa, koruk, köşe, kuş yuvası, mağara, mantarlık, meşe, meydan, oduncu yolu, oğulduruk, oluk, orta kenar, ova, öte geçe, öte kenar, öz, pazar, pıñar, señir, sınur, sırt, sivri, siyen, su, su kuyusu, tarla, taş, tepe, tuzla, uc, uluyol (anayol), uzun yol, üyük, üzüm, viran, yalı, yamaç, yaprak, yaylak, yazu, yığılı çakıl, yol, yumru taş, yurt, yuva, zindan, ziyaret yeri vb."

Bahsi geçen tanımlamalarda yörede bulunan "köprü, mescid, kervansaray, değirmen, iskele, yalı" gibi yapılar, "meşhedler (mezarlıklar), türbeler, ziyaretler (duaya çıkılan türbe, mezarlık), zaviyeler, namazlağular, derbentler, ağıllar, samanlıklar, avlağular, pazar yerleri" ile "at, atmaca, büñelek deve, eşek, keklik, kurt, sığır, şahin, toklu" vb. hayvan isimleriyle oluşturulmuş mevki tarifleri de kullanılmıştır.

Kastamonu'da günümüzde İhsangazi ilçesinin olduğu yöre eskiden beri Mergüze olarak bilinmekte ve burada son yıllara kadar geniş halk kitlelerinin iştirak ettiği Pazar kurulmakta idi. Bu bağlamda burası Mergüze Pazarı olarak bilinmekte idi. Görülüyor ki Türkçe hudûdnâmede XV. yüzyılda Mergüze Pazarı da zikredilmiş bulunuyor. Hudûdnâmeye bakılırsa XV. yüzyılda Geymene yöresinden Mergüze Pazarı'na giden bir anayol da bulunuyordu. Bu manada Kastamonu yöresinin ve geniş çapta hudûdnâmede bahsi geçen vilayet ve kazaların sosyal ve iktisadi tarihinin yazımı esnasında bu hudûdnâmeye bakılmasında yarar vardır.

Hudûdnâmenin XV. yüzyılda bölgede kullanılan Türkçenin hususiyetlerini göstermesi bakımından bize aktardığı çarpıcı örneklere, yukarıda verdiğimiz onlarca isim ya da terimi gösterebiliriz. Ancak bunlara ek olarak hususi manada dikkat çeken başka tanım ve terimlere de burada yer verme imkânına sahibiz. Mesela hududnâmede vakıf köylerin bulunduğu yöredeki bir mevkiin sınırını anlatmaya çalışan kâtip, yöredeki insanlar o mevkii nasıl tarif etmişse o şekilde kayda almıştır: "Şems kızı öldüğü yer, Ali Kulu taş döktüğü yer, Deve düştüğü yer, Deve öldükdüğü dere, Gülef karı ölen yer, Kâfir ölen yer, Kâfir kırulduğu yer, Yiğit kırılan yeri, Çalış'ın Hasan'ı kesdüğü koruğun ucu, çakmak taşı çıkardukları

yer, ip germe doğru, dik aşağa, dik yukarı, üç yol birükdüğü (birleştiği) yol, Tatar'ın göçü yolu, Yörük sevdüğüsü yolu vb."

Görüldüğü üzere günümüzden 6-7 asır kadar önce Çankırı, Kastamonu, Sinop ve Bolu yörelerinde, köylerde yaşayan Müslüman Türk insanı, çevresindeki sosyal, iktisadî, dinî hadiselerden, şahit olunan cinayetlerden, elim vakalardan, Türk fetihlerinden, gazilerin ve şehitlerin kahramanlık hikâyelerinden esinlenerek / etkilenerek çevresindeki tüm coğrafyayı isimlendirmiştir. Türkler, tasarruf ettikleri her tarlaya, bahçeye, çaya, dereye, tepeye, pınara, binalara; sevinç ve üzüntü yaşadıkları yani hayatlarında iz bırakmış mekânlara, kısacası her gördükleri nesneye kendi dilleri ile ad koymuşlardır. Bu örneklere bakarak, günümüzden beş asır önce bir köylünün veya devleti temsil eden bir görevlinin çevresindeki coğrafyayı hangi kıstaslara göre adlandırdığını da öğrenmiş oluyoruz. Bu gün de Anadolu'da özellikle avcılar, yörelerindeki geniş av sahalarını en ince ayrıntısına kadar kendi dillerine göre isimlendirmişler, tabiri caizse boş araziye sokak numarası, kapı numarası vermişlerdir. Türkler, çağımızın navigasyon sistemini asırlar öncesinde Anadolu'da kullanmışlar ve aradıkları en ücra mekânları bile kolayca bulabilmişlerdir. Başka milletlerde de benzer durumlar elbette söz konusudur.

Burada dikkat çekici diğer bir husus da, bu tanım, tabir ve isimlerin ekserinin günümüzde Anadolu'da yaşatılıyor olmasıdır. Aradan geçen beş asırdan fazla bir zaman zarfında Anadolu Türk insanının, bu kelimeleri sosyal hayatın içinde ısrarla yaşatmış olması takdir edilecek bir durumdur. Ayrıca Selçuklu ve Osmanlı Türklerinin Anadolu'da gayet ağır, ağdalı, anlaşılmaz bir dil kullandıklarına dair ileri sürülen bazı iddia ve ithamlara da hudûdnâmede geçen bu sade, anlaşılır ve kadim Türkçe kelimeler, tokat gibi bir cevap niteliğindedir. 1490'lı yıllarda elbette ki bu hudûdnâme, Kastamonu kadısı, bilirkişileri ve Sancakbeyi Şehzâde Mahmud tarafından görülüp okunmuştur. Dönemin Osmanlı padişahı II. Bâyezid'in önüne konulmuşsa eğer, doğal olarak o da çok rahat bu metni okuyup anlayabilmiştir. Diğer yandan yukarıda bahis konusu edilen köyler halkı da bu metni okuduklarında veya dinlediklerinde rahatlıkla anlamış olmalıdırlar. Çünkü hudûdnâmenin muhtevası kendi yörelerinde kullanılan Türkçe ifadelerden oluşmaktadır. Kısacası devletin en tepesindeki hükümdardan dağ başında koyun otlatan veya ava çıkan her bir köylü de bu metne yabancı değildir. Öyle olduğu için şunu söyleyebilmek mümkündür ki, 1490'lı yıllarda Anadolu'da yazı dili ile konuşma dili arasında büyük oranda birliktelik sağlanmıştır. Yine asırlar öncesinde Anadolu toprakların dilinin Türkçe olduğu tescillenmiştir. Bu topraklara hükmeden Türk Devleti (Selçuklu, Beylikler

ve Osmanlı hanedanı) mensupları, halis Türkçeyi millî dil olarak kullanmışlardır. Ağdalı, edebî dil olarak Türkçe ise ayrı bir kulvarda (divan edebiyatında) gelişimini sürdürüyordu.

XV. yüzyılda Anadolu'da kullanılan Türk şahıs adları ve lâkapları üzerine de konumuz olan hudûdnâmede bol malzeme bulunmaktadır. Bu adların bir kısmı Selçuklulardan itibaren yörede kullanılmış olan Türk millî şahıs isimleridir (Göç Beyi, Mamak, Sevündük, Tura Beyi, Uruz, Yağdiğin vb.). Bazı şahıs adları ise, onu taşıyan kişinin yörenin önde gelenlerinden olduğuna işaret ediyor. Bu manada hudûdnâmeden hareketle "Abaş, Abdullah Bey, Âdil Fakih, Ahmed, Ali, Ali Hacı, Bahâdin (Bahaeddin), Bayram Bey, Bey, Beyler, Çalış, Çemiş, Ebe, Dânişmend, Dede, Devecioğlu, Devlethanoğlu, Eynesi, Fetih Arslanı, Gaziler, Göç Beyi, Gündüz, Hacı, Hacı Cemal, Hacı İvaz, Hacı Yahşioğlu, Hacı Yakuboğlu, Hamid, Hamza, Hamza Fakih, Hasan, Hasan Hacı, Hüsam Fakih, İdris, İsa, İsmail Bey, Kara Doña, Kara Mahmud, Kara Murad, Kassâb Yunus, Kızıl Bey, Köpekoğlu, Kuşçu, Kuşçu Hasan, Mahmud, Mahmud Bey, Mamak, Moğoltâ (Moğoltay), Muhammed, Müsellim Dursun, Nasuh Fakih, Oruçhan, Ömer Bey, Poladoğlu, Sevündük, Seydi Ahmed, Sipahi Şerefeddin, Süleyman Fakih, Şamlu Hamza, Şeyh Bilal, Şeyhler, Şeyh Paşaoğlu, Tahir, Tura Beyi, Turmuş, Uruzoğlu, Uzun İman, Yağdiğin, Yakub, Yiğit Ahmed" gibi çok sayıda ismi sıralamak mümkün olabilmiştir.

Bu şahıs adlarına ilaveten *İnci Hatun* ve *Dâye Hatun* isimli az sayıda kadın adı / lakabı da hudûdnâmede yer bulmayı başarabilmiştir. Bu hanımların ilgili yörelerde iz bırakmış Selçuklu veya Beylikler dönemi hatunları oldukları bellidir.

Sonuç olarak söz konusu hudûdnâmedeki ayrıntılı yer ve şahıs adları, mevki tarifleri, döneme ait terimler, konuya duyarlı bilim adamları için eşsiz bir hazine mevkiindedir. Mesela XV. yüzyıl Anadolu'su yol ağları üzerine çalışma yapanlar, bu hudûdnâmeden istifade edebilirler. Çünkü bu belgede, vilayet ve kasabalar (Bursa, Çankırı, Ankara, Kastamonu şehir merkezi, Küre, Devrekâni ve Taşköprü kazaları ile Akçakavak vb. yörelere uzanan yollar) arasındaki ana ve tali yollar da tarif olunmaktadır. Yine nehirler, vadiler, dereler, tepeler, sırtlar, ovalar, köprüler, mezarlıklar, camiler, kervansaraylar, mağaralar vb. mekânların tespiti noktasında ilgili yöreler üzerinde coğrafi tetkikatta bulunacak uzmanların da Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti'nin vakıf kayıtlarına müracaat etmelerinde fayda vardır. Türk dili araştırmacıları, Türkçe sözlük mütehassısları, tapu kadastro uzmanları da bu kayıtları başucu kaynağı olarak kullanabilirler.

Kaynaklar

Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dil Bilim.* Ankara, 1998, C I, III.

Amasya Sultan II. Bâyezid Han İmâreti Vakfiyesi (Arapça) ve Hudûdnâmesi (Türkçe). 15 Cemâziyelevvel 901 / 31 Ocak 1496, VGMA. VD. Nr. 1381 / 113 (2113 Numaralı defterin 119 numru ve 179. sahifesinde mukayyed vakfiye); VGMA. VD. Nr. 1382 / 230.

Bayram, Sadi. "Sultan II. Bayezid'in Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde Bulunan Vakfiyelerindeki Tezyinat ve Kültürümüzdeki Yeri". *Milletlerarası IX. Türk Sanatları Kongresi (23-27 Eylül 1991)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1995, C I, s. 345-363.

Bolu - Kastamonu - Çankırı - Kocaeli Sancakları Muhasebe İcmal Defteri. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (COA. TD.), Nr. 438.

Bolu Sancağı Tapu Tahrir Defteri. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (COA. TD.), Nr. 51.

Bolu Sancağı Vakıf Defteri. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı (İBK. MCO.), Nr. 15.

COA. C ML, Nr. 697 – 28523.

COA. TS. MA.e, Nr. 896 – 21.

Çankırı Sancağı Tapu Tahrir Defteri. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (COA. TD.), Nr. 100.

Çorum Sancağı Tapu Tahrir Defteri. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Maliyeden Müdevver Defter (COA. MAD.), Nr.354.

Eren, Hasan. "Yer Adlarının Dili". *TDAY,* (1965), s. 155-165.

Gürbüz, Adnan. *Toprak Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. Yüzyılda Amasya Sancağı.* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1993.

Halaçlı Divanı Temettuat Defteri. COA. ML. VRD. TMT.d, Nr. 4059.

Kastamonu Sancağı Tapu Tahrir Defteri. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (COA. TD.), Nr. 23m.

Küblüözü Divanı Temmettuat Defteri. COA. ML.VRD. TMT.d, Nr. 4081, s. 2-28.

Orbay, Kayhan. "On the Mukâta'a Revenues and the Revenue Collection of Bâyezîd II's Waqf in Amasya". *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, Vol. 95 (2005), pp. 139-162.

Yakupoğlu, Cevdet. "II. Bayezid'in Oğlu Şehzade Mahmud'un Hayatı ve Faaliyetleri". ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 6 / 12, 2010, s. 319-339.

_____. "Amasya Sultan II. Bâyezid İmâreti'nin Kastamonu, Çankırı ve Bolu'daki Vakıfları". *Uluslararası Amasya Sempozyumu (Tarih-Dil-Kültür-Edebiyat)*, 4-7 Ekim 2017, Amasya, *Bildiriler Kitabı*, 1. Cilt (Tarih), Amasya, 2017, s. 637-666.

_____. "Kastamonu'da Selçuklular Zamanında Kurulmuş Köyler I: Ömer-sini". Çankırı Araştırmaları, Yıl:7, Sayı: 10, (Aralık, 2012/2), s. 31-56.

_____. *Kuzeybatı Anadolu'nun Sosyo-Ekonomik Tarihi (Kastamonu- Sinop-Çankırı- Bolu). XIII-XV. Yüzyıllar*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2009.

_____. "Selçuklulardan Bugüne Çankırı'nın Koçhisar Kazası Yaylakları ve Bunlara Konan Köyler". *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* Cilt II, Sayı 2 (Sonbahar 2015), s. 81-118.

Yediyıldız, Bahaeddin. "Türkiye'de Yer Adı Verme Usulleri". *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri,* (Ankara, 1984), s. 25-41.